

Bilag til tillægsbet. o. lovf. vedr. tiltrædelse af De Europæiske Fællesskaber

Fællesskabets organer, vedblivende vil være bundet af grundloven som den øverste danske retskilde. I en eventuel konflikt mellem en efter Fællesskabets retssystem gyldig akt og en dansk grundlovsbestemmelse må det altså på dette stadium være grundloven, der går forud.⁹¹ Til syvende og sidst bliver det således den nationale ret, der slår igennem, netop fordi den juridiske integration i de europæiske Fællesskaber ikke er ført til bunds, men standser ved tvangsfuldbyrdelsen.

At der på denne måde principielt kan opstå en konflikt mellem Fællesskabsret og intern ret, bør ikke overraske nogen. Det hører jo til almen juridisk viden, at folkeret og national ret er adskilte retssystemer, og at en national retsregel derfor kan være gyldig som sådan uanset dens uforenelighed med statens folkeretlige forpligtelser. En national regel eller konkret retsakt, der er gyldig i den interne retsorden, men ikke kan gøres gældende – med et fransk udtryk ikke er »opposable« – overfor andre stater, forekommer jævnligt. Hvis national ret ikke selv placerer sig i et underordnet forhold til folkeretten, således som det mest udpræget er tilfældet i Holland efter forfatningsændringen i 1953, er den ikke indordnet i noget hierarkisk system med folkeretten eller en fiktiv »grundnorm« på øverste trin i rangstigen. De forsøg, der i den juridiske litteratur er gjort på at indordne samtlige juridiske fænomener i et enkelt universelt system, er prisværdige udslag af en trang til at skabe enhed og harmoni i det retlige verdensbillede, men ikke en realistisk gengivelse af de regler, der praktiseres.

I de europæiske Fællesskaber er principperne strammet, og midlerne til sikring af de inter-

nationale reglers effektive gennemførelse væsentligt udbygget. De praktiske muligheder for uløselige konflikter er minimale, og ingen part i Fællesskaberne, heller ikke disses egne myndigheder, kan vel ønske sig sådanne konflikter. At de teoretisk kan tænkes at forekomme under omstændigheder som nævnt i det foregående, er imidlertid givet. Netop derved, at grundlovens ufravigelige regler i så fald bliver udslaggivende for den danske borgers stilling, viser det sig, at Danmarks tiltrædelse af traktaten om Det europæiske økonomiske Fællesskab heller ikke indirekte indebærer nogen overdragelse af beføjelser til at ændre eller fravige grundloven.

Sammenfattende kan man herefter fastslå, at grundlovens § 20 giver tilstrækkelig hjemmel til, at der ved den i paragraffens stk. 2 foreskrevne fremgangsmåde vedtages en lov om Danmarks tilslutning til Det europæiske økonomiske Fællesskab. At en sådan tilslutning vil rejse mange nye problemer af forfatningsretlig og almen juridisk karakter, vil på den anden side være fremgået af de anførte betragtninger. Det ligger uden for rammerne af denne artikel af forsøge en vurdering af gevinst og tab for dansk retsorden. At der både vindes og tabes, når et mindre samfund gradvis indordnes i et større, vil der næppe være uenighed om. Efter den særlige målestok, som må anlægges af enhver der tjener rettens sag, er det en positiv faktor af betydelig værdi, at retsprincipperne og den judicielle afgørelse af tvister spiller en langt mere fremtrædende rolle i de europæiske Fællesskaber end i nogen anden hidtil kendt form for organiseret internationalt samarbejde.